

FAIR PLAY – FAIR TRIAL. AZ UNIÓS ALAPJOGOK HORIZONTÁLIS HATÁLYA A SPORTJOGBAN: RFC SERAING KONTRA FIFA

Az üzlet és emberi jogok (vállalati felelősségvállalás az emberi jogok megsértéséért) kérdésköre széles spektrumot ölel fel.¹ Az egyik aspektus a sport világa, amely napjainkra nagymértékben üzletiesedett.² A tanulmányban bemutatott ügy olyan (alkotmány)jogi problémákat vet fel, amelyek az uniós alapjogok – és különösen az Alapjogi Charta – horizontális hatályához kapcsolódnak a sportbíráskodás területén. Ez a jogfejlesztés az Európai Unió Bírósága (EUB) és a Nemzetközi Sportdöntőbírárság (CAS)³ közelmúltbeli gyakorlatának interferenciáira épül, amelyből kitűnik, hogy a Charta alkalmazhatóságának és hatályának kérdése a magánjogi jogalanyokat (például sportszövetségeket és sportolókat) érintő jogvitákban is egyre relevánsabbá vált.

1. UNIÓS ALAPJOGOK A SPORTBÍRÁSKODÁSBAN

A horizontális hatály elve alapján az alapjogok nemcsak az egyén és az állam közötti jogvitákban, hanem a magánfelek közötti kapcsolatokban is alkalmazhatók.⁴ Az EUB joggyakorlatában is számos olyan döntést találunk, amely különböző jogterületeken – pl. a munkajogban, az adatvédelemben vagy a védjegyjogban – megerősíti, hogy az Alapjogi Charta egyes rendelkezései közvetlen hatállyal rendelkezhetnek a magánszemélyek közötti jogvitákban.⁵

A legújabb jogfejlődés pedig azt is megerősíti, hogy a sport intézményei sem mentesülnek az uniós alapjogok alkalmazása alól, különösen a választottbíráskodásban.⁶ A kiindulópont az, hogy bár az olyan sportszövetségek, mint a NOB vagy a FIFA magánjogi szervezetek, jelentős szabályozási és fegyelmi hatalmat gyakorolnak a sportolók felett, gyakran a hatóságokhoz hasonlóan.⁷ Ha valamely jogvitában releváns kapcsolat áll fenn az uniós joggal – például a szolgáltatásnyújtás szabadsága, a munkavállalói jogok vagy a versenyjog körébe tartozó jogkérdés merül fel –, a Charta által garantált alapvető jogok alkalmazhatóvá válhatnak a sportági választottbírárságok előtti vitákban.

A CAS paneljei⁸ és a nemzeti bíróságok⁹ egyre inkább elismerik: a sportolóktól nem tagadható meg, hogy a sportot irányító testületekkel szemben az alapvető jogok (például a tisztességes eljárás vagy a megkülönböztetésmentesség) védelmére hivatkozzanak.¹⁰

Ez különösen igaz ott, ahol a sportban a választottbírársági záradékok kötelezőek, és e választottbírárságok döntései súlyos következményekkel járhatnak az egyén szakmai életére és alapvető szabadságjogaira nézve.¹¹

Az EUB közelmúltbeli ítéletei (különösen a sportjoggal és a választottbíráskodással foglalkozó ítéletek) megerősítették a Charta horizontális hatályát.

- *A magánszabályozói hatáskör elismerése:* Az EUB és a CAS egyre inkább úgy kezeli a sportszövetségek tevékenységét, hogy az nem tisztán magánügy, hanem potenciálisan az uniós jog hatálya alá tartozik, és így releváns kapcsolat esetén kiváltja a Charta védelmét.

- *Elszámoltathatóság a választottbíráskodás révén:* a CAS elismerte, hogy nemcsak a sportspecifikus szabályokat kell értelmeznie, hanem biztosítania kell az alkalmazandó közrendi normáknak való megfelelést is – beleértve a Chartából levezetett alapvető jogokat –, mivel a svájci bíróságok ezen okok miatt felülvizsgálhatják az általa hozott ítéleteket.

- *Résztétel és megfelelő eljárás:* az ilyen ítéletek precedenst biztosítanak a sportolók számára, hogy a választottbírársági eljárásban az uniós alapjogokra hivatkozassanak, és így a Charta gyakorlatilag pajzsot képez a sportszervezetek szabályozói hatalommal való esetleges visszaélésével szemben.

Összegezve: az EUB kortárs joggyakorlata a sportolók és más közvetlenül érintett személyek számára végrehajtható garanciákat biztosít – például a tisztességes eljáráshoz való jogot, a megkülönböztetés elleni védelmet és a szankciók arányosságát – még akkor is, ha a vita alapvetően „magánjellegű” (azaz a sportoló és a sportszervezet között merül fel), feltéve, hogy a vitának van uniós jogi vetülete.¹²

2. AZ RFC SERAING KONTRA FIFA, UEFA, URBSFA-ÜGYBEN HOZOTT EUB DÖNTÉS¹³

Az EUB nagykamarája 2025. augusztus 1-jén hozott határozatot a C-600/23. sz. ügyben, amelyben a felek a Royal Football Club Seraing SA (RFC Seraing) mint felperes, a Fédération Internationale de Football Association (FIFA), az Union des associations européennes de

football (UEFA) és az Union royale belge des sociétés de football Association ASBL (URBSFA) mint alperesek, valamint a Doyen Sports Investment Ltd. mint érdekelt fél voltak.¹⁴

2.1. A TÉNYÁLLÁS VÁZLATA, NEMZETI BÍRÓSÁGI ELJÁRÁSOK, ELŐZETES DÖNTÉSHOZATALI KÉRDÉSEK

Az RFC Seraing, egy belga labdarúgóklub, szerződéseket kötött a Doyen Sports Investment Ltd.-vel (máltai székhelyű társaság; fő gazdasági tevékenysége az európai labdarúgóklubok pénzügyi támogatása), amelyekben egyes labdarúgók „gazdasági jogainak” egy részét a Doyenre ruházta át.

A FIFA szabályai (a Játékosok jogállásáról és átigazolásáról szóló szabályzatban¹⁵) tiltják a harmadik fél tulajdonjogát, továbbá a klubok vagy játékosok feletti harmadik fél általi befolyásolást.

A FIFA fegyelmi eljárást indított az RFC Seraing ellen a szabályok megsértése miatt, ami a játékosok regisztrációjától való eltávolítást és pénzbüntetést eredményezett. Az RFC Seraing belső eljárás keretében megtámadta ezeket a szankciókat a FIFA Fellebbviteli Bizottsága, majd a Sportdöntőbíróság (CAS), végül pedig a svájci Szövetségi (Legfelső) Bíróság előtt – minden esetben sikertelenül.

A CAS a jogvitára alkalmazandó jogként a FIFA szabályzatait, a svájci jogot és az uniós jogot határozta meg. Kiemelte, hogy a svájci jog kötelezi őt arra, hogy az uniós alapszabadságokat és versenyszabályokat – mint a svájci jogtól eltérő, kötelező érvényű szabályokat – vegye figyelembe, különösen, mert ezek az uniós szabályok az EU közrendjének részét alkotják. A CAS fontosnak tartotta a szabályoknak a labdarúgóversenyek integritása érdekében betöltött közérdekű célját. Megállapította, hogy az RSTJ 18a. és 18b. cikkei, amelyek a *third-party influence* és *third-party ownership* gyakorlatok teljes tilalmát szabják meg, korlátozzák ugyan a tőke szabad mozgását, ám ezt a korlátozást a sportintegritás védelmének jogszerű és arányos célja igazolja. A CAS nem találta bizonyítottnak, hogy a szóban forgó szabályok sértene az uniós jogban foglalt munkavállalói és szolgáltatásnyújtási szabadságot vagy a versenyszabályokat. A szabályok célja nem a verseny korlátozása, hanem a sport tisztaságának biztosítása volt.

Az RFC Seraing a CAS döntését egyes jogelvek és anyagi közrendi normák megsértésére hivatkozva támadta meg, a svájci Szövetségi Bíróság ezt azonban elutasította, rámutatva, hogy egy választottbírósági ítélet csak abban az esetben ütközik az anyagi közrendbe, ha eredménye súlyosan sérti az alapvető, széles körben elfogadott jogelveket. A bíróság megállapította, hogy a versenyszabályok nem tartoznak a svájci anyagi közrendhez, vagyis azok megsértése önmagában nem elegendő az ítélet megsemmisítésére. Ezen túlmenően a bíróság kifogásolta, hogy a támadott jogalapok nem feleltek meg az indokolási kötelezettségnek, ami miatt a keresetet elutasította. Így a CAS ítélete fennmaradt, és a vele szembeni kifogások nem vezettek eredményre.

Az RFC Seraing Belgiumban is eljárást indított, azzal érvelve, hogy a szabályok és azok végrehajtása sérti az uniós szerződéseken alapuló szabadságjogokat (szabad mozgás, versenyjog). A belgiumi bírósági eljárás 2015 áprilisában kezdődött, amikor a Doyen és az RFC Sérésien (az RFC Serainget irányító nonprofit szervezet) keresetet nyújtott be a FIFA, az UEFA és a belga szövetség (URBSFA) ellen a brüsszeli francia nyelvű kereskedelmi bíróság előtt. A felperesek azt kérték a bíróságtól, hogy mondja ki: a *third-party influence* (TPI) és a *third-party ownership* (TPO) teljes tilalma, amelyet az RSTJ 18a. és 18b. cikke ír elő, sérti az uniós jog bizonyos szabadságait és versenyszabályait, illetve ezek alapján a tilalmat tartalmazó szabályokat érvénytelennek tekintsék, a szövetségeket kötelezzék intézkedések megtételére, és az RFC Seraing részére kártérítést is ítéljenek meg.

2016 novemberében a brüsszeli kereskedelmi bíróság elutasította a keresetet, mert nem látta magát illetékesnek a kérelmek elbírálására. Az RFC Seraing fellebbezett a brüsszeli fellebbviteli bírósághoz. Itt arra hivatkozott, hogy az ellene alkalmazott FIFA-szabályokat (RSTJ 18a. és 18b. cikk) már eleve sértik az uniós szabályok, ezért minden fegyelmi eljárás, szankció, illetve az ezek alapjául szolgáló eljárás hibás, így kártérítés jár neki.

2019 decemberében a brüsszeli fellebbviteli bíróság véglegesen elutasította az RFC Seraing valamennyi kérelmét. Először is kimondta, hogy a klub által hivatkozott uniós jogi érvekben és kifogásokban a CAS (a nemzetközi sport-választottbíróság) már döntött, ezért a CAS ítéletét a felek között lezárt ügyként (ítélt dologként) kell elismerni, miután azt a svájci szövetségi bíróság is jóváhagyta. Ezért a FIFA elleni jogalapokat elfogadhatatlannak minősítette. Az URBSFA-val szembeni eljárásban is kimondta, hogy a CAS ítéletének bizonyító ereje van, és az RFC Seraing nem tudta igazolni, hogy a rá vonatkozó szabályozás uniós jogba ütközne, így ott sem volt megalapozott igény.

Az RFC Seraing a brüsszeli fellebbviteli bíróság elutasító ítéletével szemben felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a belga Semmítőszékhez (*Cour de cassation*). A klub fő érve az volt, hogy a belgiumi bíróságok jogsértően tekintették a CAS döntését lezárt ügynek (ítélt dolognak) mind a FIFA-val, mind az URBSFA-val szemben, noha abban uniós jog értelmezésére is sor került, amit nem lehetett EU-tagállami bíróság előtt vizsgálni vagy európai előzetes döntéshozatali eljárásban ellenőriztetni.

A Semmítőszék ezért előzetes döntéshozatali kérelmet terjesztett az EUB elé, az alábbi két kérdésben:

1. Ellentétes-e az uniós joggal, ha egy tagállami bíróság lezárt ügyként (*res iudicata*) ismer el egy olyan választottbírósági (CAS) döntést, amelyben uniós jogot értelmeztek, miközben az ítélet felülvizsgálatát csak olyan (svájci) bíróság végezte el, amely nem fordulhat előzetes döntéshozatalért az uniós bírósághoz?
2. Ellentétes-e az uniós joggal, ha egy tagállami jogszabály harmadik személyek (pl. URBSFA) irányában is bizonyító erőt tulajdonít egy ilyen válasz-

tottbírósi ítéletnek, amely uniós jogot alkalmazott, de azt nem vizsgálhatta felül uniós bíróság?

A kérdések középpontjában tehát az áll, hogy az uniós jog hatékony érvényesítése biztosítható-e akkor, ha a nemzeti bíróságok automatikusan elismernek egy olyan választottbírósi ítéletet, amelyben uniós jog szerepel, de annak uniós jogi megfelelőségét nem vizsgálta olyan bíróság, amely előzetes döntéshozatalt kérhetett volna.

2.2. AZ EUB ÉRVEI

Az EUB számára az alábbi primer jogi normák jelentettek az értelmezés kiindulópontját.

- Az EUSZ 19. cikkének (1) bekezdése (a tagállamok kötelezettsége, hogy az uniós jog hatályán belül hatékony jogvédelmet biztosítsanak),
- Az EUMSZ 267. cikke (lehetőség előzetes döntéshozatal iránti kérelem benyújtására az EUB-hoz),
- Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikke (hatékony jogorvoslathoz és tisztességes eljárás-hoz való jog).

A Bíróság a hatékony bírói jogvédelem, a választottbíráskodás és uniós alapjogok, valamint a nemzeti korlátozások kérdésében foglalt állást az ügy körülményeire figyelemmel.

A hatékony bírói jogvédelem körében az EUB hangsúlyozta, hogy az integrációs szervezet a „jogállamiságon alapuló Unió”, amelyben minden egyénnek hatékony jogorvoslathoz kell jutnia, ha uniós szerződéseken alapuló jogairól van szó, beleértve az olyan magánjogi vitákat is, mint a sportdöntőbíráskodás.

A választottbíráskodás és az uniós jogok tekintetében az EUB a következőket emelte ki: míg a magánfelek közötti választottbíráskodás általában megengedett, azokban az esetekben, amikor a választottbíráskodást ténylegesen a sportszervezetek (például a FIFA) írják elő – és ez érinti az uniós szerződéseken alapuló jogokat –, az egyének nem foszthatók meg a hatékony bírói védelemtől.¹⁶ Ha a választottbírósi határozatoknak az EU-n belüli hatásai vannak (mint jelen esetben, a labdarúgásban folytatott gazdasági tevékenységgel kapcsolatban), akkor a döntéseket továbbra is az EU valamely tagállami bíróságának kell bírói felülvizsgálatnak alávetnie, nem pedig kizárólag egy nem uniós bíróságnak, például a svájci Szövetségi Bíróságnak.

A nemzeti jogi korlátozásokat illetően, az EUB szerint a CAS-döntések jogerőre emelkedését és bizonyító erejét biztosító nemzeti rendelkezések – az uniós alapjogoknak és közrendnek való megfelelés hatékony bírói felülvizsgálatának lehetősége nélkül – ellentétesek az EUSZ 19. cikkének (1) bekezdésében és a Charta 47. cikkében foglalt követelményekkel. A nemzeti bíróságoknak hatáskörrel kell rendelkezniük az ilyen ítéletek felülvizsgálatára, beleértve azt a lehetőséget is, hogy az uniós joggal kapcsolatos kérdéseket az EUB elé terjesszék. Továbbá, a nemzeti bíróságok kötelesek mellőzni minden olyan szabály alkalmazását, amely akadályozná az uniós alapjogok hatékony bírói védelmét, ideértve azokat a szabályokat is, amelyek az uniós joggal való összhang tekintetében nem vizsgál-

ható ítéletek jogerőre emelkedését vagy bizonyító erejét biztosítják.

2.3. AZ EUB DÖNTÉSE

Az EUB megállapította, hogy az uniós joggal [különösen az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésével és a Charta 47. cikkével] ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely az EU-ban gazdasági tevékenységet érintő sportvitákban a CAS választottbírósi ítéleteit jogerőre emeli vagy bizonyító erővel ruházza fel, kivéve, ha az ilyen ítéleteket előzetesen ténylegesen felülvizsgálta az uniós joggal való összhang tekintetében valamely olyan tagállami bírósága, amely képes az EUB elé terjeszteni a kérdéseket.

Az ítélet biztosítja, hogy az EU-ban sportválasztottbírósi eljárás alá vont felektől nem lehet megtagadni a rendes bíróságok előtti bírói felülvizsgálat lehetőségét az uniós jogrendben, különösen, ha alapvető jogok és szabadságok forognak kockán.

A döntés kiterjeszti a Charta horizontális hatályát (azaz a magánjogi jogalanyok közötti alkalmazhatóságot) a sport és a választottbíráskodás területére, megerősítve a bírói felügyeletet olyan magánjogi viták esetében, amikor uniós (alapvető) jogok érintettsége merül fel.

3. AZ EUB ÉRTELMEZÉSE A TAGÁLLAMOK ALAPJOGVÉDELMI KÖTELEZETTSÉGÉRŐL A SPORTBÍRÁSKODÁSBAN

3.1. ALAPELV

Az EUB határozottan úgy véli, hogy a tagállamok kötelesek hatékony bírói védelmet biztosítani az egyének számára, ha az uniós szerződésekből – beleértve az Alapjogi Chartát is – származó jogok sérelmének lehetősége merül fel. Ez nemcsak a klasszikus állami fellépésre, hanem az olyan magánjogi szabályozási rendszerekre is kiterjed, mint a sportbíráskodás, feltéve, hogy van kapcsolat az uniós joggal (pl. gazdasági tevékenység szabadsága, versenyjog vagy szabad mozgáshoz való jog).

3.2. AZ ALAPJOGI JÓGALKALMAZÁS SZEMPONTJAI A SPORTBÍRÁSKODÁSBAN

- *Autonómia vs. felügyelet*: míg a sportszövetségek jelentős autonómiát élveznek az érdekkörükbe tartozó területek szabályozásában és e szabályok érvényesítésében (gyakran kötelező választottbírósi eljárás, például a CAS révén), ez az autonómia nem írhatja felül az alapvető jogokat, amennyiben az uniós jog alkalmazandó. Az EUB elutasítja azt az elképzelést, hogy a sport az alapvető jogokra vonatkozó minimumszabályoktól védett, „kivételes jogi zóna” lenne, ehelyett azt hangsúlyozza, hogy az ilyen szabályozási intézkedések sem mentesülnek az uniós ellenőrzés alól.
- *A bírói felülvizsgálathoz való hozzáférés*: A választottbírósi ítéleteket – különösen azokat, amelyek

a sportban a gazdasági tevékenységet vagy az egyéni megélhetést befolyásolják – a tagállami bíróságoknak érdemben kell felülvizsgálniuk. Ezeknek a bíróságoknak ugyanakkor rendelkezniük kell azzal a lehetőséggel, hogy az EUB elé terjesszenek kérdéseket az uniós jog, különösen a Charta által védett jogok (nevezetesen a 47. cikk, azaz a hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz való jog) egyetemes védelmének biztosítása érdekében.

- *Jogerő és bizonyító erő:* Az olyan nemzeti jogszabályok, amelyek jogerőre emelkednek vagy automatikusan bizonyító erővel ruházzák fel a választottbírói ítéleteket *anélkül, hogy az ilyen ítéleteket előzetesen ténylegesen felülvizsgálták volna az uniós jognak való megfelelés szempontjából*, összeegyeztethetetlenek a tagállamoknak az EUSZ 19. cikkének (1) bekezdése és a Charta 47. cikke szerinti kötelezettségeivel.¹⁷

3.3. GYAKORLATI HATÁSOK

Az EUB döntéséből háromféle gyakorlati következmény adódik:

- *Magánjogi szabályozó szervek:* A sportot szabályozó magánszervek (FIFA, UEFA, CAS stb.) aktusai az alapjogi felügyelet hatálya alá tartoznak, amennyiben az uniós jog körébe tartozó szabályozási hatást gyakorolnak.
- *Horizontális hatály:* A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy még a magánfelek közötti kapcsolatok (sportoló kontra szövetség) sem fosztják meg az egyéneket alapvető uniós jogaik hatékony bírósági védelméről.
- *Ellentétes nemzeti szabályok alkalmazásának kizárása:* A nemzeti bíróságoknak félre kell tenniük minden olyan szabályt, amely megakadályozza az uniós alapjogok hatékony védelmét – még akkor is, ha ezek a szabályok csak a sporttal kapcsolatos magán-választottbírói döntésekre vonatkoznak.

3.4. A CHARTAJOGOK ÉRVÉNYESÍTÉSÉNEK LEHETŐSÉGE MAGÁNJOGI SPORTVITÁKBAN

A C-600/23. sz. ügyben hozott ítélet azt jelenti, hogy amikor a sportot szabályozó szervek (mint a FIFA, az UEFA, a CAS) olyan szabályozási jogkört gyakorolnak az EU-n belül, amely kihat az uniós jog által garantált jogokra, többek között az Alapjogi Chartában foglaltakra, akkor ezeket a jogokat a magánfelek – nem csak a hatóságok – közötti jogvitákban is érvényesíteni kell. Ez ebben a relációban megerősíti a Charta „horizontális hatályát”, vagyis azt, hogy a sportolók és a klubok közvetlenül hivatkozhatnak a Chartából eredő jogaikra a sport magánszervezetekkel folytatott vitákban, ha azok az uniós joggal (például a gazdasági tevékenységgel vagy a szabad mozgással) kapcsolatosak.

A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a *választottbírói ítéletek* – függetlenül attól, hogy a nemzeti jog szerint mennyire véglegesek vagy kötelezőek – *továbbra is a rendes bíróságok által felülvizsgálhatók maradjanak az uniós jognak és a Chartának való megfelelés tekintetében.*

Már nem elegendő, ha egy nem uniós bíróság (például a svájci Szövetségi Bíróság) végzi a kizárólagos felügyeletet. Ehelyett az ítélet arra kényszeríti a nemzeti bíróságokat, hogy megtartsák a hatáskörüket a választottbírói ítéletek uniós alapjogokkal való összhangjának felülvizsgálatára, és az uniós joggal kapcsolatos kérdéseket előzetes döntéshozatal céljából az EUB elé terjesszék, megerősítve a bírósági kontrollt és harmonizálva a sportolók védelmét az egész Unióban.

Az ügy szakít azzal a hagyománnyal, hogy a sportban a magánjogi szabályozási rendszereket az uniós jog közvetlen alkalmazása alól mentesnek tekintik. A sport szabályozási autonómiáját egyensúlyba kell hozni a Chartában garantált, kikényszeríthető alapjogokkal, és a tagállamok felelőssége, hogy felülbíráljanak minden olyan nemzeti jogszabályt, amely indokolatlanul korlátozza ezt a védelmet.

A sportegyesületi szabályoknak és a kapcsolódó választottbírói gyakorlatnak összhangban kell állnia a Chartában biztosított jogokkal – például a tisztességes eljáráshoz, a pártatlansághoz, a hatékony jogorvoslat-hoz és az egyenlő bánásmóddhoz való joggal –, amennyiben a jogvita az uniós jogon alapul. Az ítélet arra kényszeríti a sport magánszervezeteit, hogy olyan vitarendezési mechanizmusokat hozzanak létre és működtessenek, amelyek tiszteletben tartják az alapvető jogokat, annak tudatában, hogy döntéseik megtámadhatók a Charta közvetlen alkalmazására kötelezett nemzeti bíróságok előtt.

A határozat jelentősen korlátozza a „*lex sportiva*” azon igényét, hogy az alapvető jogokkal kapcsolatos ügyekben a nemzeti és az uniós jogtól függetlenül járjon el. A határozat átalakítja a transznacionális magánjogi szabályok és az uniós alapjogok elsőbbsége közötti kapcsolatot, és a sportolókat a sportrendszeren belül a végrehajtható uniós jog alanyaiként ismeri el – függetlenül a jogvita feltételezett „magánjogi” jellegétől. A közelmúltbeli joggyakorlatra és az EUB-nak a C-600/23. sz. ügyhöz hasonló esetekben kifejtett álláspontjára építve a bíróságok egyre inkább úgy ítélik meg, hogy az emberi jogi normák közvetlenül érvényesülnek magánfelek között a sportkörnyezetben (horizontális hatály). Ez lehetővé tenné az egyének – sportolók, edzők, klubok – számára, hogy a Chartában foglalt jogokra hivatkozzanak a szövetségekkel vagy más magán-sportszervezetekkel szemben, különösen akkor, ha azok szabályozási döntései hatással vannak a gazdasági tevékenységre, a megélhetésre vagy az uniós jog hatálya alá tartozó szabadságjogokra.

IRODALOM

- Andreotti, Nicolò: Game, Set, Review: RFC Seraing and the Limits of Arbitration Autonomy under EU Law. *VerfBlog* 2025/8/07., <https://doi.org/10.59704/2e71aebd6023d940>.
- Blackshaw, I.: Provisional and Conservatory Measures – an Under-Utilised Resource in the Court of Arbitration for Sport. *Entertainment and Sports Law Journal* 2006/2. 6., <https://doi.org/10.16997/eslj.92>.

- Brown, James: The vicarious liability of sports governing bodies as competition organisers. *Legal Studies* 2023. 221–239., <https://doi.org/10.1017/lst.2022.34>.
- Cecchetti, Lorenzo: Unravelling horizontal direct effect in EU law: the case of the fundamental right to paid annual leave between ‘myth’ and ‘practice’, *Yearbook of European Law*, Volume 42, 2023, Pages 42–83, <https://doi.org/10.1093/yel/yead012>.
- Chronowski Nóra: Alkotmányosság három dimenzióban. Jogtudományi alap kutatások 4. TK JTI, Budapest 2022.
- Davanloo, Mohamad Reza: The Procedural Rules of the Court of Arbitration for Sport. *Journal of Politics and Law* (10) 2017/4., <https://doi.org/10.5539/jpl.v10n4p156>.
- Dikoume, François Claude: Le contentieux camerounais devant les instances sportives internationales. *SHS Web Conf.* (32) 2016, <https://doi.org/10.1051/shs-conf/20163203001>.
- Donnellan, L.: Dispute Resolution in Irish Sport: The Courts as Reluctant Interlopers. *Entertainment and Sports Law Journal* 2016/1., <https://doi.org/10.16997/eslj.195>.
- Eliantonio, Mariolina – Betül Kas: Private Parties and the Annulment Procedure: Be lehet-e zárni az európai jogvédelmi rendszerben lévő szakadékok? *Journal of Politics and Law* 2010/2.
- Findlay, H.: Scope of Review, Standard of Review and Authority to Grant a Remedy: An Analysis of Three Policy-Based Rules in a Sport-Specific Arbitration Process. *Entertainment and Sports Law Journal* 2006/1. 1., <https://doi.org/10.16997/eslj.98>.
- Fogel, Curtis A.: On Privileged Grounds: Sport, Law, and Agamben’s State of Exception. *Journal of Politics and Law* (7) 2014/3., <https://doi.org/10.5539/jpl.v7n3p74>.
- Foster, Ken: Global Sports Law Revisited. *Entertainment and Sports Law Journal* (17) 2019/1., <https://doi.org/10.16997/eslj.228>.
- Gárdos-Orosz Fruzsina: Alkotmányos polgári jog? Az alapvető jogok alkalmazása a magánjogi jogvitákban. Dialóg Campus, Budapest 2011.
- Kiss György: Alapjogok kollíziója a munkajogban. JUS-TIS, Pécs 2010.
- Leczykiewicz, Dorota: The Judgment in Bauer and the Effect of the EU Charter of Fundamental Rights in Horizontal Situations (April 21, 2020). 16 *European Review of Contract Law* 2020. 323., <https://doi.org/10.1515/ercl-2020-0017>.
- Mazzucco, Marcus: The Court of Arbitration for Sport’s Decision in IOC v. Valieva: An Example of Arbitral Activism or Necessary Arbitral Activity? *Front Sports Act Living* 2022 Jun 27., <https://doi.org/10.3389/fspor.2022.924916>.
- Orbán Endre: Az uniós jog jogesetalapú áttekintése. Az Európai Unió Bírósága és 120 jelentős döntése. ORAC, Budapest 2025.
- Serby, T.: Sports Corruption: Sporting Autonomy, *Lex Sportiva* and the Rule of Law. *Entertainment and Sports Law Journal* 2017/1. 2., <https://doi.org/10.16997/eslj.204>.
- Sroka, Robert: Financial Fair Play and the Court of Arbitration for Sport. *Journal of Global Sport Management* 2022/2. 285–304., <https://doi.org/10.1080/24704067.2022.2032258>.
- Taylor, Mistale: The EU’s human rights obligations in relation to its data protection laws with extraterritorial effect. *International Data Privacy Law* 2015/4. 246–256., <https://doi.org/10.1093/idpl/ipv023>.
- Todorski, Til: The concept of ‘due cause’ and its role in safeguarding fundamental rights under EU trade mark law: how should the CJEU rule in *IKEA*, C-298/23? *Journal of Intellectual Property Law & Practice* 2024/11. 809–820., <https://doi.org/10.1093/jiplp/jpae071>.

Jegyzetek

- 1 Chronowski Nóra: Alkotmányosság három dimenzióban. Jogtudományi alap kutatások 4. TK JTI, Budapest 2022. 27–29. https://jog.tk.hu/uploads/files/ChronowskiNora_Alkotmanyosság_három_dimenzióban.pdf.
- 2 Ken Foster: Global Sports Law Revisited. *Entertainment and Sports Law Journal* 2019/1. 4., <https://doi.org/10.16997/eslj.228>.
- 3 Lausanne-ban (Svájc) székhellyel rendelkező független választottbíróság.
- 4 Ennek a kérdésnek az alkotmányjogi vitáit most nem részletezzük. A magyar szakirodalomból átfogóan I. Kiss György: Alapjogok kollíziója a munkajogban. JUS-TIS, Pécs 2010.; Gárdos-Orosz Fruzsina: Alkotmányos polgári jog? Az alapvető jogok alkalmazása a magánjogi jogvitákban. Dialóg Campus, Budapest 2011., Orbán Endre: Az uniós jog jogesetalapú áttekintése. Az Európai Unió Bírósága és 120 jelentős döntése. ORAC, Budapest 2025. 220–2024.
- 5 Lorenzo Cecchetti: Unravelling horizontal direct effect in EU law: the case of the fundamental right to paid annual leave between ‘myth’ and ‘practice’. *Yearbook of European Law* (42) 2023. 42–83., <https://doi.org/10.1093/yel/yead012>; Dorota Leczykiewicz: The Judgment in Bauer and the Effect of the EU Charter of Fundamental Rights in Horizontal Situations. *European Review of Contract Law* 2020. 323., <https://doi.org/10.1515/ercl-2020-0017>; Mistale Taylor: The EU’s human rights obligations in relation to its data protection laws with extraterritorial effect. *International Data Privacy Law* 2015/4. 246–256., <https://doi.org/10.1093/idpl/ipv023>; Til Todorski: The concept of ‘due cause’ and its role in safeguarding fundamental rights under EU trade mark law: how should the CJEU rule in *IKEA*, C-298/23? *Journal of Intellectual Property Law & Practice* 2024/11. 809–820., <https://doi.org/10.1093/jiplp/jpae071>.
- 6 I. Blackshaw: Provisional and Conservatory Measures – an Under-Utilised Resource in the Court of Arbitration for Sport. *Entertainment and Sports Law Journal* 2016/1., <https://doi.org/10.16997/eslj.195>; T. Serby: Sports Corruption: Sporting Autonomy, *Lex Sportiva* and the Rule of Law. *Entertainment and Sports Law Journal* 2017/1. 2., <https://doi.org/10.16997/eslj.204>.
- 7 L. ehhez James Brown: The vicarious liability of sports governing bodies as competition organisers. *Legal Studies* 2023. 221–239., <https://doi.org/10.1017/lst.2022.34>.
- 8 Mohamad Reza Davanloo: The Procedural Rules of the Court of Arbitration for Sport. *Journal of Politics and Law* (10) 2017/4., <https://doi.org/10.5539/jpl.v10n4p156>; François Claude Dikoume: Le contentieux camerounais devant les instances sportives internationales. *SHS Web Conf.* (32) 2016, <https://doi.org/10.1051/shs-conf/20163203001>; Robert Sroka: Financial Fair Play and the Court of Arbitration for Sport. *Journal of Global Sport Management* (9) 2022/2. 285–304., <https://doi.org/10.1080/24704067.2022.2032258>.
- 9 L. Donnellan: Dispute Resolution in Irish Sport: The Courts as Reluctant Interlopers. *Entertainment and Sports Law Journal* 2016/1., <https://doi.org/10.16997/eslj.195>; T. Serby: Sports

- Corruption: Sporting Autonomy, *Lex Sportiva and the Rule of Law. Entertainment and Sports Law Journal* 2017/1. 2., <https://doi.org/10.16997/eslj.204>.
- 10 H. Findlay: Scope of Review, Standard of Review and Authority to Grant a Remedy: An Analysis of Three Policy-Based Rules in a Sport-Specific Arbitration Process. *Entertainment and Sports Law Journal* 2006/1. 1., <https://doi.org/10.16997/eslj.98>.
- 11 Marcus Mazzucco: The Court of Arbitration for Sport's Decision in IOC v. Valieva: An Example of Arbitral Activism or Necessary Arbitral Activity? *Front Sports Act Living* 2022 Jun 27, 4:924916., <https://doi.org/10.3389/fspor.2022.924916>.
- 12 L. pl. C-650/22, FIFA v BZ, 04/10/2024 ítélet, ECLI:EU:C:2024:824; Chronowski: i. m. 74–75.; Curtis A. Fogel: On Privileged Grounds: Sport, Law, and Agamben's State of Exception. *Journal of Politics and Law* (7) 2014/3., <https://doi.org/10.5539/jpl.v7n3p74>.
- 13 C-600/23, Royal Football Club Seraing, 2025.08.01., ECLI:EU:C:2025:617.
- 14 Nicolò Andreotti: Game, Set, Review: RFC Seraing and the Limits of Arbitration Autonomy under EU Law. *VerfBlog* 2025/8/07, <https://doi.org/10.59704/2e71aebd6023d940>.
- 15 2014. március 22-én a FIFA elfogadta „A játékosok jogállásáról és átigazolásáról szóló szabályzatot”, amely 2014. augusztus 1-jén lépett hatályba. E szabályzat hatályon kívül helyezte a korábbi, azonos címet viselő, 2001. július 5-én kihirdetett szabályzatot, és annak helyébe lépett. A hatályos szabályzat itt érhető el (l. különösen a 18bis és 18ter cikkeket: https://www.icsspe.org/system/files/FIFA%20-%20Regulations%20on%20the%20Status%20and%20Transfer%20of%20Players_0.pdf).
- 16 [80] E tekintetben, amint az kitűnik az Emberi Jogok Európai Bíróságának az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, 1950. november 4-én Rómában aláírt európai egyezmény 6. cikkének (1) bekezdésére vonatkozó ítélkezési gyakorlatából, amelynek fényében a Charta 47. cikkét értelmezni kell (2019. december 19i. Deutsche Umwelthilfe-ítélet, C752/18, EU:C:2019:1114, 37. pont), különbséget kell tenni a kényszerválasztottbíráskodás és az önkéntes választottbíráskodás között. Ez utóbbit illetően az Emberi Jogok Európai Bírósága megállapította, hogy a valamely szerződésben részes felek önként lemondhatnak az ezen egyezmény által biztosított bizonyos jogokról, ideértve azt a jogot is, hogy az állami bíróságok elé terjesszenek bizonyos, e szerződés teljesítéséből esetlegesen eredő jogvitákat, feltéve hogy az ilyen lemondás szabad, jogszerű és egyértelmű (EJEB, 2018. október 2., Mutu és Pechstein kontra Svájc, CE:ECHR:2018:1002JUD004057510, 96. §).
- 17 Mariolina Eliantonio – Betül Kas: Private Parties and the Annulment Procedure: Be lehet-e zárni az európai jogvédelmi rendszerben lévő szakadékot? *Journal of Politics and Law* 2010/2.